

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66 hallituksen esityksen johdosta laiksi korkotulon lähdeverosta sekä laiksi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain muuttamisesta

Eduskunta on 20 päivänä syyskuuta 1990 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 123 laiksi korkotulon lähdeverosta sekä laiksi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain muuttamisesta.

Valiokunta on käsitellyt tämän esityksen yhteydessä eduskunnan valiokuntaan valmistelevasti 3 päivänä huhtikuuta 1990 lähettämät ed. Kohijoen ym. lakialoitteen n:o 28 laiksi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain muuttamisesta ja ed. Kohijoen ym. lakialoitteen n:o 29 laiksi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslaiksi sekä eduskunnan valiokuntaan 21 päivänä syyskuuta 1990 valmistelevasti käsiteltäväksi lähettämän ed. Seppäsen lakialoitteen n:o 51 laiksi korkotulon lähdeverosta ja 6 päivänä marraskuuta 1990 lähettämän ed. Maijalan ym. lakialoitteen n:o 111 laiksi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti valiokunta on pyytänyt käsiteltävänä olevasta hallituksen esityksestä sekä lakialoitteesta n:o 51 pankkivaliokunnan lausunnon, joka on tämän mietinnön liitteenä.

1. Hallituksen esityksen yleiset lähtökohdat

Kokonaisverouudistuksen yhteydessä pääomatulojen verotusta uudistettiin muun muassa saattamalla osingot yhtiöveron hyvitysjärjestelmän avulla yhdenkertaisen verotuksen kohteeksi. Omaisuustulovähennyksen rakennetta uudistettiin siten, että se johtaa veron perimiseen entistä pienemmistä tuloista, mutta

huojentaa samalla suurempien omaisuustulojen verotusta kuin aikaisemmin. Omaisuustulovähennyksen suuruus on 2 000 markkaa lisätynä 50 prosentilla siitä määrästä, jolla verovelvollisen omaisuustulovähennykseen oikeuttavat tulot ylittävät 2 000 markkaa. Omaisuustulovähennyksen enimmäismäärä voi kuitenkin olla enintään 20 000 markkaa. Nykyisen omaisuustulovähennyksen markkamääräinen enimmäismäärä saavutetaan silloin, kun verovelvollisella on vähennykseen oikeuttavia veronalaisia tuloja 38 000 markkaa.

Pääomaverotuksen kehittämisen kannalta olisi tärkeää lisätä eri omaisuustulolajien verotuksen yhtenäisyyttä ja neutraalisuutta. Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan nykyisin vallitsee laaja yksimielisyys siitä, että talletusten ja obligaatioiden korkojen täydestä verovapaudesta on ennen pitkää luovuttava ainakin nykyisessä laajuudessaan. Hallinnollisista syistä verovapaita olisivat jatkossakin matalakorkoisille niin sanotuille käyttelytileille maksettavat korot.

Kokonaisverouudistuksen valmistelun yhteydessä on ollut esillä useita eri vaihtoehtoja korkotulojen verotuksen kehittämiseksi. Toimeuttamiskelpoisiksi vaihtoehtoisiksi on yleensä todettu niin sanottu osuusmalli, jossa tietty osa korkotulosta on progressiivisen verotuksen piirissä, ja lopullinen suhteellinen lähdevero. Korkotulojen nykyinen verotus omaisuustulovähennyksineen on eräänlainen muunneltu osuusmallista.

Hallitus ehdottaa, että luonnollisten henkilöiden ja kotimaisten kuolinpesien saamien korkotulojen verotuksen kehittämisehdoksi valitaan suhteellinen lähdevero, joka alkuvaiheessa koskisi niitä talletusten ja joukko-

velkakirjalainojen korkoja, jotka ovat nykyisin veronalaisia. Rahoitusmarkkinoiden häiriötön toiminta edellyttää, että lähdeverojärjestelmä olisi alkuvaiheessa rinnakkainen talletusten ja obligaatioiden veronhuojennusjärjestelmän kanssa. Ilman eri sääntelyä rinnakkaisuus jatkuisi käyttelytilien osalta vuoden 1991 loppuun ja kahden vuoden määräaikaistalletusten osalta vuoden 1993 loppuun. Hallituksen esitykseen sisältyy lakiehdotus, jolla veronhuojennusten voimassaoloaikaa jatketaan yhdellä vuodella. Lisäksi vain vuodeksi 1990 tarkoitettua mahdollisuutta maksaa yhdellä prosenttiyksiköllä korotettua korkoa jatkettaisiin niin ikään vuoden 1992 loppuun. Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan tarkoituksena on, että matalakorkoiset käyttelytilit pysyisivät verovapaina myös tämän jälkeen.

Lähdeveroa perittäisiin ehdotuksen mukaan pankkitalletusten ja joukkovelkakirjalainojen koroista silloin, kun maksajana on talletuksen vastaanottanut pankki tai lainan liikkeeseenlaskija. Yksityisen lainanannon korot jäisivät edelleen tuloverotuksessa veronalaisiksi. Ulkomaille maksetut korot jäisivät nykyiseen tapaan verovapaiksi. Korkojen yhtenäinen vero-kohtelu edellyttää lähdeveron ulottamista myös joukkovelkakirjalainojen korkoihin. Koska verovelvollisasmalla on hallituksen esityksen mukaisessa lähdeverojärjestelmässä merkitystä, joukkovelkakirjalainojen väliluovutustilanteissa saatuja hyvityksiä ei voida säätää verovapaiksi, vaan ne ehdotetaan tässä tilanteessa jätettäväksi normaalissa tuloverotuksessa veronalaisiksi, vaikka se ei johda jälkimarkkinoilla kaupankäynnin kohteena olevien saamistodisteiden täysin neutraaliin verotukseen. Näissä tapauksissa olisi valvonnan toteuttamiseksi koronmaksajan asetuksella tarkemmin säädettävällä tavalla annettava veroviranomaisille tiedot niistä koroista, joista lähdeveroa ei ole peritty.

Laki korkotulon lähdeverosta ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1991. Sitä sovellettaisiin korkoon, joka on kertynyt lain voimaantulopäivältä ja sen jälkeiseltä ajalta. Lähdeverojärjestelmän käyttöönotto edellyttää lisäksi muutoksia tulo- ja varallisuusverolakiin sekä ennakkoperintälakiin. Nämä muutokset toteutetaan eri esitysten pohjalta. Korkotulon lähdeverolaissa tarkoitettut talletusvarat ja joukkovelkakirjojen pääomamäärät säädetään varallisuusverotuksessa verovapaiksi.

2. Korkotulon lähdeveroa koskevan lakiehdotuksen sisältö

Lakiin korkotulon lähdeverosta on tarkoitus sisällyttää kaikki korkotulon lähdeverotusta koskevat säännökset. Lakiehdotuksen 1 §:n mukaan korkotulosta valtiolle eräissä tapauksissa suoritettavasta korkotulon lähdeverosta säädettäisiin käsiteltävänä olevassa laissa. Säännösehdotuksesta ilmenee, että korkotulon lähdevero menisi kokonaisuudessaan valtiolle.

Lakiehdotuksen 2 §:n verovelvollisuutta koskevien säännösten mukaan korkotulon lähdeverojärjestelmä koskisi vain yleisesti verovelvollisia luonnollisia henkilöitä ja kotimaisia kuolinpesiä. Juridisten henkilöiden saamat korot olisivat edelleen saajan verovelvollisasemasta riippuen joko verovapaita tai tuloverotuksen kohteena.

Lakiehdotuksen 3 §:ssä määritellään veron kohde. Korkotulon lähdeveroa perittäisiin pankkitalletusten ja joukkovelkakirjalainojen koroista. Yksityisen lainanannon, kuten huoltokonttoritalletusten korot, olisivat normaalin tuloverotuksen piirissä ja niistä voitaisiin tehdä omaisuustulovähennys. Lähdeveroa perittäisiin joukkovelkakirjalainojen osalta ainoastaan Suomessa liikkeeseen lasketulle lainalle täällä maksetusta korosta.

Veronalaisuutta koskevista poikkeuksista ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 4 §:ssä. Uutta verotusjärjestelmää ei ulotettaisi niihin korkoihin, jotka on säädetty erikseen verovapaiksi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslaissa. Veron perimiseen ei myöskään voitaisi velvoittaa muuta koronmaksajaa kuin talletuksen vastaanottanutta pankkia tai joukkovelkakirjalainan liikkeeseenlaskijaa. Siten jälkimarkkinoilla saadut korkohyvitykset olisivat nykyisen oikeuskäytännön mukaisesti normaalissa tuloverotuksessa veronalaisia ja niitä koskisi verovelvollisen ilmoittamisvelvollisuus.

Koronmaksaja perisi lakiehdotuksen 5 §:n mukaan koron maksamisen tai tilille hyvittämisen yhteydessä korkotulon lähdeveron. Lakiehdotuksen 15 §:n mukaan koronmaksaja olisi myös vastuussa veron suorittamisesta.

Korkotulon lähdeveron suuruus on lakiehdotuksen 6 §:n mukaan 10 prosenttia talletukselle tai joukkovelkakirjalainalle maksetusta korosta.

Lakiehdotukseen sisältyy lisäksi lukuisia menettelytapasäännöksiä, jotka ovat sisällöltään samankaltaisia muiden vastaavien verolakien

kanssa. Siten lakiehdotukseen sisältyvät säännökset veron suorittamisesta, ennakkotietomenettelystä, valvonnasta, veron perimättä jättämisen edellytyksistä, tiedonantovelvollisuudesta, veron maksuunpanosta koronsaajalle, lähdeveron maksuunpanosta veronoikaisun yhteydessä, lähdeveron hyväksi lukemisesta ja palauttamisesta, lähdeveron perimättä tai suorittamatta jättämisestä, lähdeveron kannosta ja viivästysseuraamuksista, muutoksenhausta ja salassapitovelvollisuudesta sekä rangaistus-säännöksiä. Lisäksi lakiehdotukseen sisältyy asetuksenantovaltuutusta ja voimaantuloa koskevat säännösehdotukset.

3. Käsitelty aloitteet

Lakialoitteeseen n:o 28 sisältyvän lakiehdotuksen mukaan myös vuonna 1991 tehdyn 24 kuukauden määräaikaistalletuksen vuotuinen verovapaa korko voisi olla enintään Suomen Pankin peruskorko vähennettynä yhdellä prosenttiyksiköllä. Lisäksi vuonna 1991 liikkeesen lasketun obligaation verovapaa korko voisi olla Suomen Pankin peruskoron suuruinen.

Lakialoitteeseen n:o 29 sisältyy ehdotus laiksi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslaiksi. Laki koskisi vuosina 1992—1994 tehtävien tavanomaisten talletusten veronhuojennuksia.

Lakialoitteeseen n:o 51 sisältyy ehdotus laiksi korkotulon lähdeverosta. Lakialoite perustuu korkotulojen lähdeverotoimikunnan mietinnössä ehdotettuun lakiehdotukseen eräin poikkeuksin. Lakialoitteen mukaan lähdeveroprosentti olisi 25 prosenttia. Lakialoitteessa poiketaan komitean esityksestä myös siten, että verovelvolliselle annettaisiin mahdollisuus saada korkotulonsa verotetuksi normaalin tuloverotuksen yhteydessä.

Lakialoitteeseen n:o 111 sisältyvän lakiehdotuksen mukaan nykyisen talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain voimassaoloaikaa jatkettaisiin kolmella vuodella.

4. Valiokunnan kannanotot

Valiokunta on käsitellyt asian ja todennut hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset tarkoituksenmukaisiksi. Hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen valiokunta on päättänyt asettua puoltamaan hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä.

Eduskunnalle on 19 päivänä lokakuuta 1990 annettu hallituksen esitys n:o 224, jossa ehdotetaan, että ulkomaiset luottolaitokset voisivat perustaa Suomeen sivukonttoreita. Sivukonttori saisi harjoittaa eräin poikkeuksin samanlaisia liiketoimintaa kuin suomalaiset talletuspankit. Sivukonttoria koskisivat siten periaatteessa samat oikeudet ja velvollisuudet kuin suomalaisista talletuspankkia. Tämän tasapuolisen kohtelun periaatteen toteuttamiseksi käsiteltävänä olevia ehdotusta laiksi korkotulon lähdeverosta sekä laiksi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain muuttamisesta ehdotetaan täydennettäväksi ulkomaisten liikepankkien Suomen sivukonttoreista aiheutuvilla muutoksilla. Hallituksen esityksen n:o 224 johdosta muuhun verolainsäädäntöön tehtävät muutokset toteutetaan eri esityksen pohjalta.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsoo, että työnantajan perustamat huoltokonttorit ja osuuskuntalain 18 a §:ssä tarkoitettu lainausliikettä harjoittavat osuuskunnat tulisi korkotulon lähdeverolaissa rinnastaa kotimaiseen talletuspankkiin, jolloin myös niihin tehtyihin talletuksiin olisi sovellettava lähdeverolakia. Valiokunta on tehnyt tätä tarkoittavat muutokset lakiehdotuksen 3 ja 5 §:ään.

Käsittelemiensä aloitteiden suhteen valiokunta on asettunut kielteiselle kannalle.

Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset näin kuuluvina:

1.

Laki

korkotulon lähdeverosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 ja 2 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

4 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

3 §
Veron kohde

5 §
Veron periminen ja vastuu verosta

Korkotulon lähdeveroa on suoritettava seuraavista kotimaasta saaduista korkotuloista:

1) yleisön talletusten vastaanottamiseen tarkoitettulle tilille kotimaiseen talletuspankkiin tai ulkomaisen luottolaitoksen Suomessa olevaan sivukonttoriin taikka vastaavalle tilille osuuskunnan säästökassaan, *osuuskuntalain 18 a §:ssä tarkoitettuun lainausliikettä harjoittavaan osuuskuntaan taikka työnantajan perustamaan huoltokonttoriin* tehdylle talletukselle maksetusta korosta,

(2 kohta kuten hallituksen esityksessä)

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Korkotulon lähdeveron perii koron maksava talletuspankki, *ulkomaisen luottolaitoksen Suomessa oleva sivukonttori*, osuuskunta, *työnantajan perustama huoltokonttori* ja joukkovelkakirjalainan liikkeeseenlaskija (*koronmaksaja*), kun korko maksetaan verovelvolliselle tai merkitään tilille tämän hyväksi. Koronmaksaja *samoin kuin ulkomaisen luottolaitoksen Suomessa olevan sivukonttorin johtaja* on verovelvollisen lisäksi vastuussa verosta sen mukaan kuin 15 §:ssä säädetään.

6—20 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

2.

Laki

talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan heinäkuun 29 päivänä 1988 annetun talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain (726/88) 1 §:n 1 momentti, 2 §, 3 §:n 1 ja 2 momentti sekä 6 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentti ja 2 § 1 päivänä helmikuuta 1989 annetussa laissa (1039/89), näin kuuluviksi:

1 §

Luonnollisen henkilön ja kotimaisen kuolinpesän veronalaisena tulona ei pidetä vuosilta 1989—1992 toimitettavissa valtion- ja kunnallisverotuksissa korkoa talletuksesta, joka on tehty yleisön talletusten vastaanottamiseen tarkoitettulle tilille kotimaiseen *talletuspankkiin tai ulkomaisen luottolaitoksen Suomessa olevaan sivukonttoriin taikka* vastaavalle tilille osuuskunnan säästökassaan. Koron verovapauden edellytyksenä on, että

(1 ja 2 kohta kuten hallituksen esityksessä)

2, 3 ja 6 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

Samalla valiokunta, jonka käsittelyn pohjana on ollut hallituksen esitys, ehdottaa,

että lakialoitteisiin n:o 28, 29, 51 ja 111 sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 1990

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Mäki-Hakola (osittain), varapuheenjohtaja Luttinen, jäsenet Ajo, Kettunen, Kääriäinen, Laaksonen (osittain), Lahti-Nuuttila, Maijala, Malm,

Mattila, Sasi, Savolainen, Tenhiälä, Viljanen (osittain) ja Vähäkangas (osittain) sekä varajäsenet Ikkala, Kalliomäki, Melin (osittain), Pekkarinen, Pohjanoksa, Seppänen, Törnqvist ja Valli.

Vastalauseita

I

Hallituksen esitys talletusten koroista perittäväksi lähdeveroksi suosii suurituloisia tallettajia, koska verotettavaksi tuloksi katsottavia korkoja ei verotuksessa lisätä heidän muihin tuloihinsa. Kun vero nykyisen järjestelmän mukaan korkotuloista saattaa nousta yli 50 prosentin, suurituloiset maksavat hallituksen esityksen mukaan veroa saman määrän kuin pienituloiset piensäästäjät eli 10 prosenttia korkotulon määrästä.

Jotta ehdotettu laki tältä osin olisi edes jossain määrin oikeudenmukainen, piensäästäjät tulisi tiettyyn korkotulon määrään saakka vapauttaa lähdeverosta kokonaan. Koska tämän toteuttaminen käytännön syistä on asiantuntijoiden taholta todettu mahdottomaksi, tulisi lakiesitys pienituloisia kohtaan epäoikeudenmukaisena hylätä ja ryhtyä valmistelemaan lakia uudelta pohjalta ottaen huomioon edellä esilletuodut seikat.

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 1990

Pentti Kettunen

Ehdotan,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä 1. lakiehdotus hylättäisiin.

Siinä tapauksessa, että tekemääni hylkäysehdotusta ei hyväksyttäisi, ehdotan,

että perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa:

”Valiokunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin sellaisen lainsäädännön aikaansaamiseksi, jonka kautta vähäituloiset pientallettajat vapautetaan korkotulon lähdeveron piiristä.”

II

Mielestämme valtiovarainvaliokunnan olisi pitänyt hylätä hallituksen esitys n:o 123 korkotulon lähdeverosta (1. lakiehdotus).

Hylkäämisesityksessämme perusteet on kirjattu ed. Seppäsen eriävään mielipiteeseen, jonka hän on liittänyt pankkivaliokunnan asian johdosta valtiovarainvaliokunnalle antamaan lausuntoon. Asianomaiset perustelut ovat valtiovarainvaliokunnan mietinnön liitteenä, ja niissä korostetaan ennen muuta ehdotetun lain kielteisiä tulonjakovaikutuksia sekä kiinnitetään huomio lain mukanaan tuomiin verokeinottelumahdollisuuksiin. On myös huomattava, että EY:ssä on valmisteltu lähdeverodirektiiviä, jonka mukaan verokanta on 15 %.

Ehdotamme,

että hallituksen lakiesityksen sijasta asian käsittelyn pohjaksi otetaan lakialoite n:o 51.

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 1990

Juhani Vähäkangas

Edelleen ehdotamme,

että 2. lakiesityksen 1 §:n 2 kohta hyväksyttäisiin seuraavasti:

”2) obligaatiolainan vuotuinen korko on enintään Suomen Pankin peruskorko miinus 1 % siinä tapauksessa, että laina-aika on vähintään 2, mutta enintään 10 vuotta.”

Sen lisäksi ehdotamme,

että lain mahdollisesti tullessa hyväksytyksi eduskunta hyväksyisi seuraavan perustelulausuman:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle ensi tilassa lakiesityksen, jonka avulla pientallettajille talletusten verollisuus korvataan verovähennyksin.”

Esko Seppänen

III

Lähdeveroesitys on periaatteelliselta kannalta hyväksyttävä, mutta ajoitukseltaan epäonnistunut.

Toteutuessaan lähdevero kannustaa säästämiseen ja lisää rahalaitosten välistä kilpailua. Säästämisen edistäminen onkin nykytilanteessa välttämätöntä, kun säästämisaste on viime vuosina romahtanut hallituksen epäonnistuneen talouspolitiikan seurauksena.

Nykyiseen talouspoliittiseen tilanteeseen lähdeveroesitys ei sovi ollenkaan. Kansantalouden velkaantuminen ja kustannustason nopea nousu, jotka johtuvat hallituksen talouspolitiikan virheistä, ovat johtaneet korkotason kestävämmän korkealle. On arvioitu, että lähdeverolaki vaikuttaa jopa 1—3 prosenttiyksikön nousun rahalaitosten varainhankinnan hintaan.

Tämä siirtyisi lainakorkoihin, jotka muutenkin ovat etenkin asuntovelallisten lapsiperheiden maksukykyyn nähden kestävämmän korkeat. Lain voimaantulon ajankohta on siis sopimaton.

Tässä taloudellisessa tilanteessa on paras vaihtoehto niin säästäjän, lainanottajan kuin koko kansantalouden kannalta talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain jatkaminen kolmella vuodella.

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme,

että valiokunta hylkäisi mietinnön pohjana olevan hallituksen esityksen ja hyväksyisi ed. Maijalan lakialoitteeseen n:o 111 sisältyvän lakiehdotuksen näin kuuluvana:

Laki

talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 29 päivänä heinäkuuta 1988 annetun talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain (726/88) 1—3 ja 6 § seuraavasti:

1 §

Luonnollisen henkilön ja erillisenä verovelvollisena verotettavan kotimaisen kuolinpesän veronalaisena tulona ei pidetä valtion- ja kunnallisverotuksessa korkoa talletuksesta, joka on tehty yleisön talletusten vastaanottamiseen tarkoitetulle tilille osuuskunnan säästökassaan. Koron verovapauden edellytyksenä on, että

1) tilin vuotuinen korko on enintään Suomen Pankin peruskorko neljällä prosenttiyksiköllä vähennettynä; tai että

2) tilin vuotuinen korko on enintään Suomen Pankin peruskorko ja talletus tehdään edellä tarkoitetulle tilille 24 kuukaudeksi.

Jos momentin 2 kohdassa tarkoitettu talletus siirtyy toiselle muutoin kuin naimaosana, avio-oikeuden nojalla, perintönä, perintökaaren 8 luvussa tarkoitettuna avustuksena tai hyvityksenä taikka testamentilla, talletuksesta luovutuksesta edeltäneeltä ajalta ja luovutuksen jälkeiseltä ajalta kertynyt korko on veronalaista tuloa.

2 §

Luonnollisen henkilön ja erillisenä verovelvollisena verotettavan kotimaisen kuolinpesän veronalaista tuloa valtion- ja kunnallisverotuksessa ei ole valtion tai kiinnityshuotopankin maksama, vuonna 1989 ja sen jälkeen liikkeen laskema obligaatiolainan korko, jos

1) laina-aika on 10 vuotta ja

2) obligaatiolainan vuotuinen korko on enintään Suomen Pankin peruskorko siinä tapauksessa, että laina-aika on vähintään 2, mutta enintään 10 vuotta.

3 §

Edellä 1 §:ssä tarkoitettu talletus ei ole luonnollisen henkilön eikä erillisenä verovelvollisena verotettavan kotimaisen kuolinpesän veronalaista varoja vuodelta 1989 ja sen jälkeisiltä vuosilta toimitettavissa verotuksissa.

Vuonna 1989 tai sen jälkeisinä vuosina liikeseen lasketun 2 §:ssä tarkoitetun obligation arvo ei ole luonnollisen henkilön eikä erillisenä verovelvollisena verotettavan kotimaisen kuolinpesän veronalaista varoja.

6 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1989. Lakia sovelletaan myös sellaisiin vuosina 1989—1992 24 kuukauden määräajaksi tehtyihin talletuksiin, jotka ovat nostettavissa vasta vuoden 1992 jälkeen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1991.

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 1990

Matti Maijala
Mauri Pekkarinen

Hannu Tenhiälä

Seppo Kääriäinen
Kalevi Mattila

EDUSKUNNAN
PANKKIVALIOKUNTA

Liite

Helsingissä

18 päivänä lokakuuta 1990

Lausunto n:o 4

Valtiovarainvaliokunnalle

Valtiovarainvaliokunta on pyytänyt 21 päivänä syyskuuta 1990 päivätyllä kirjeellään eduskunnan päätöksen mukaisesti pankkivaliokunnan lausunnon hallituksen esityksestä n:o 123 laiksi korkotulon lähdeverosta sekä laiksi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain muuttamisesta.

Lisäksi valtiovarainvaliokunta on pyytänyt 25 päivänä syyskuuta 1990 päivätyllä kirjeellään eduskunnan päätöksen mukaisesti pankkivaliokunnan lausunnon ed. Seppäsen lakialoitteesta n:o 51 laiksi korkotulon lähdeverosta.

Hallituksen esityksen ja lakialoitteen johdosta valiokunnassa ovat olleet kuultavina toimistopäällikkö Aino Salomäki, finanssisihteeri Jorma Tuukkanen ja vs. lainsäädäntöneuvos Tytti Tunturi valtiovarainministeriöstä, osastopäällikkö Erkki Kontkanen Suomen Pankkiyhdistyksestä, varatuomari Jouko Jormalainen Osuuspankkien Keskusliitosta, pääsihteeri Leena Simonen Suomen Kuluttajaliitosta, varaesimies Jukka Pekkarinen Työväen taloudellisesta tutkimuslaitoksesta ja toimitusjohtaja Pertti Kukkonen Pellervon taloudellisesta tutkimuslaitoksesta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki valtiolle suoritettavasta korkotulon lähdeverosta. Korkotulon lähdeveroa on velvollinen maksamaan Suomessa tulo- ja varallisuusverolain mukaan yleisesti verovelvollinen luonnollinen henkilö ja kotimainen kuolinpesä. Lähdeveroa on suoritettava kotimaasta saaduista talletuksille ja joukkovelkakirjalainoille maksetuista koroista. Lähdeveroa ei siis peritä ulkomaille maksetuista ja ulkomailta saaduista koroista. Lähdeveron suuruus on kymmenen prosenttia maksetun koron määrästä.

Korkotulo, josta on peritty lähdevero, ei ole verovelvollisen tuloverotuksessa veronalaista tuloa eikä talletus tai joukkovelkakirjan arvo veronalaista varallisuutta. Ne korot, jotka ei-

vät ole kokonaan verovapaita tahi lähdeverotuksen kohteena, ovat edelleen veronalaisia tuloverotuksessa voimassa olevien säännösten mukaan.

Lähdevero ei koske talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslaissa, jota samassa yhteydessä ehdotetaan jatkettavaksi vuodella, tarkoitettuja kokonaan verovapaita korkoja.

Lakialoitteessa n:o 51 ehdotetaan säädettäväksi laki korkotulon lähdeverosta, jossa lähdeveroprosentti olisi 25. Tässä lakiehdotuksessa verovelvolliselle annettaisiin halutessaan oikeus ilmoittaa korkotulo tuloverotuksessa. Siinä tapauksessa hänellä olisi oikeus lukea korkotulosta peritty lähdevero ennakonpidätykseksi. Lähdeveron saajina olisivat valtio, kunnat, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Suomen ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnat, Helsingin saksalainen seurakunta sekä kansaneläkelaitos.

Valiokunta ehdottaa, että käsittelyn pohjaksi otetaan hallituksen esitys. Samalla valiokunta ehdottaa, että lakialoitteeseen sisältyvä lakiehdotus hylätään.

Valiokunta ehdottaa hallituksen esityksen hyväksymistä. Lähdeveron odotetaan edistävän säästämistä. Nykytilanteessa säästämisen kannustaminen on erittäin tärkeää, koska kotitalouksien säästämisaste on ollut viime vuodet laskeva, jopa negatiivinen. Lähdevero on lisäksi nykyjärjestelmään verrattuna askel pääomatulojen verotuksen neutraalisuuden suuntaan. Lähdeveron myönteisenä puolena voidaan pitää myös sitä, että se pakottaa pankit kilpailemaan antolainauksen ohella myös ottolainauksella. Vaikka lähdeveron toteuttaminen nykyisessä tilanteessa aiheuttaneekin pankeille sopeutumis- ja kannattavuusongelmia varainhankintakustannusten nousun vuoksi, pitemmän päälle lähdevero osaltaan vakauttaa pankkitoimintaa.

Valiokunta pitää kymmenen prosentin lähdeveroa oikeantasoisena ottaen huomioon, että korkoa tuottavaa pääomaa ei ole suojattu inflaatiolta. Ehdotetun tasoinen lähdevero ei aiheuttane ainakaan suurempia häiriöitä pääoma- ja rahoitusmarkkinoilla. Valiokunta pitää tärkeänä, että pääomanliikkeitä ja lähdeveron vaikutuksia osakesäästämiseen ja muihin säästämismuotoihin seurataan. Epäkohtien ilmetessä hallituksen on kiireellisesti ryhdyttävä toimenpiteisiin niiden poistamiseksi.

Lähdeveroa ei suoriteta ulkomaille maksetuista ja ulkomailta saaduista korkotuloista. Valiokunta pitää sen vuoksi tärkeänä, että verosta välttyminen pyritään eliminoimaan

mahdollisimman tarkkaan tehokkaalla valvonnalla ja eri maiden viranomaisten yhteistyöllä.

Valiokunta pitää lähdeveron toteutuksen ajoitusta oikeana jo yksistään sen johdosta, että lähiaikoina on erääntymässä huomattava määrä määräaikaistalletuksia ja että talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslaki päättyy siirtymävaiheen jälkeen vuoden 1992 lopussa. On tärkeää, että talletukset pysyvät kotimaassa hyödyttämässä kansantalouttamme.

Pankkivaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että valtiovarainvaliokunta ottaisi huomioon, mitä tässä lausunnossa on sanottu.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Knuuttila, varapuheenjohtaja Majjala sekä jäsenet

Hautala, Huuhtanen, Ikkala, Kalima, Linnainmaa, Melin, Saarinen ja Seppänen.

Eriäviä mielipiteitä

I

Hyväksymme lähdeveroesityksen rahalaitosten kilpailua lisäävänä ja säästämisastetta parantavana tekijänä.

On kuitenkin ennakoitu, että lähdeverolaki aiheuttaisi 2—3 prosenttiyksikön nousun rahalaitosten varainhankinnan hintaan. Se siirtyisi vastaavasti lainakorkoihin, jotka parhaillaan ovat yritysten ja kotitalouksien maksukykyyn nähden liian korkeat. Emme pidä lain voimaantumisen ajankohtaa sopivana.

Tässä taloudellisessa tilanteessa parempi vaihtoehto olisi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain jatkaminen kolmella vuodella.

Edellä lausutun perusteella esitämme,

että hallituksen esitykseen sisältyvä ensimmäinen lakiehdotus olisi hylättävä.

Matti Majjala

Jorma Huuhtanen

Sauli Hautala

II

Valtiovarainvaliokunnalle osoittamassaan lausunnossa laista korkotulon lähdeverosta pankkivaliokunnan olisi mielestäni pitänyt lausua kannanottonaan seuraavaa:

Lähdevero, jonka suuruudeksi hallitus ehdottaa 10 % korkotulosta, poikkeaa siitä hallituksen verouudistuksen yleisestä periaatteesta, että kaikkia tuloja pitäisi verotuksessa kohdel-

la samojen perusteiden mukaan. Kun veroprosentti on näin alhainen, lähdeveron piiriin tulevat korkotulot ovat kaikkiin muihin tuloihin nähden aliverotettuja. Siitä hyötyvät ennen muuta kaikkein suurituloisimmat kansalaiset, jotka ilman lähdeveroa joutuisivat maksamaan verollisista talletuksista kuusi kertaa suuremman veron.

Yleisperiaatteen pitäisi siis olla se, että talletusten korkoja verotettaisiin niin kuin kaikkia muitakin tuloja. Silloin verot tulevat yhteiskunnassa maksuun kansalaisten veronmaksu-kyvyn mukaan.

Jos talletusten lähdevero kuitenkin otetaan käyttöön, verokannan pitäisi olla korkeampi sillä tavalla kuin on ehdotettu lakialoitteessani n:o 51. Hallituksen esityksessä verokanta on alhaisempi kuin on vastaava EY-direktiivi, ja Suomessa lähdeverokanta on ehdotuksen mukaan maailman alhaisin.

On vaara, että hallituksen esityksen mukaan talletusten lähdevero muodostaa uuden perustan myös muulle pääomatulojen verotukselle, vaikka tämän hallituksen aikana esimerkiksi osinkotulojen saajille on jo annettu mahtava veroetu: yhtiöveron hyvitysjärjestelmä (avoir fiscal). Siinä järjestelmässä osingonsaajat saavat lukea omassa verotuksessaan omaksi hyväkseen yhtiöiden maksamat verot!

Hallituksen esityksen mukaan "tarve pääomaverotuksen yhtenäistämiseen edellyttää myös sen selvittämistä, olisiko lähdeverotuksen soveltamisala ulotettava myös muihin pääomatuloihin kuin korkoihin". Se on epäoikeudenmukaisuutta lisäävä näköala. Turhaan eivät Ison Pahan Rahan agentit viittaa omissa "verotuksen kehittämistarkasteluissaan" tähän hallituksen esityksen perusteluun.

Arvopaperisäästäminen on lähdeverolain säätämisen jälkeen epäedullisemmassa asemassa kuin pankkisäästäminen. Lähdeverolla on näin vaikutuksia, jotka haittaavat terveiden reaalityöelämän yritysten oman pääoman hankintaa pörssin kautta. Romahtaneen pörssin toimintaa ei elvytetä tällaisella lainsäädännöllä vaan pörssin elvyttämiseen lailla on kielteisiä vaikutuksia.

Lähdeveron perusteena ilmeisesti on se, että suuri määrä ns. määräaikaistalletuksia vapautuu tallettajien vapaaseen käyttöön vuoden 1990 lopussa ja että ne yritetään saada jäämään kotimaiseksi säästämiseksi suomalaisiin pankkeihin.

Nimittäin.

Suomen Pankki vapautti ulkomaille tehtävät sijoitukset myös luonnollisille henkilöille heinäkuussa 1990, ja sen seurauksena on mahdollista, että tukkupalattajien määräaikaistalletukset karkaavat ulkomaille. Näin Suomen Pankki teki taas väärin ajoitetun pääomamarkkinoiden liberalisoimistoimen. Mutta kun se on sen tehnyt, eduskunnan on yritettävä lievittää niitä kielteisiä vaikutuksia, joita — ilman eduskunnan päätöstä — on pääomamarkkinoilla syntymässä.

Näin ollen on perusteltua se, että tässä yhteydessä matalakorkoiset käyttelytilit jäävät nykyiseen tapaan verottomiksi. Samoin on perusteltua se, että nyt avataan uudelleen mahdollisuus tehdä verottomia määräaikaistalletuksia (joiden veroton nykykorko on 7,5 %).

Jotta pääomatulot saadaan verotuksessa tasa-arvoisempaan asemaan työtulojen kanssa, verottomille talletuksille pitäisi kuitenkin säätää korkokatto: ei ole perusteltua, että yksi kansalainen voi saada verottomia korkotuloja esimerkiksi enemmän kuin 50 000 markkaa.

Korkokaton säätäminen vaatisi sen uudistuksen, että myös verottomat talletukset pitäisi ilmoittaa verottajalle. Kun talletuksia ei verotettaisi, vaikka tukkupalattajien korkoja verotettaisiinkin, sen ei pitäisi loukata kenenkään oikeusturvaa.

Sitä paitsi on väärin, että lähdeveron alaisia verollisia talletuksia ei uuden lain säätämisen jälkeen tarvitse ilmoittaa verottajalle. Näin ei voida harjoittaa tieteellistä tutkimustyötä sen seikan selvittämiseksi, mitä vaikutuksia lähdeverolla on pankkisäästämiseen, ja verotuksen jatkokehityksen kannalta se on suuri puute.

Se, että lähdeveroa peritään verollisista talletuksista, pitää sisällään sen, että useimpien tallettajien kannattaa tehdä verollinen talletus ja maksaa siitä 10 prosentin suuruinen vero.

Vain ne kaikkein pienituloisimmat kansalaiset häviävät, joilla on niin pienet tulot, että niistä ei mene lainkaan veroa. Monille pientallettajille 2 000 markan omaisuustulovähennyksen säilyttäminen myös korkotulojen osalta olisi ollut edullisin ratkaisu.

Lähdeveron säätämisen yhteydessä pitäisi säätää, että tallettajalla on oikeus, jos hän niin haluaa, ilmoittaa pankin perimä lähdevero varsinaisessa verotuksessaan. Silloin vero olisi ikään kuin ennakonpidätys, ja jos näin voisi tehdä, kukaan pienituloisenkaan ihminen ei häviäisi lähdeveron käyttöönoton yhteydessä. Tätä on ehdotettu lakialoitteessa n:o 51.

Korkotulot saattaisivat vaikuttaa eläkeläisten verotukseen kielteisesti eläketulovähennyksen kautta, vaikka koroista itsestään ei omaisuustulovähennyksen takia menisikään veroa. Sen takia edellä mainitun järjestelyn edullisuus eläkeläisille riippuu heidän eläkkeidensä suuruudesta.

Punamustahallituksen ehdottama lähdevero on yleisesti mittatilaustyö rahan tukkutatletta- jille, joilla on kymmenien ja satojen miljoonien markkojen talletukset. Valtiovarainministeri Matti Louekoski sopi siitä pankkien eikä eduskunnan kanssa.

Valtiovarainministerin ja pankkien yhteiseen valmisteluun liittyen lähdeveroesitys tekee mahdolliseksi myös keinottelun, kun tulee mahdolliseksi ns. veroarbitraasi. Ne, jotka osaavat, ottavat rahaa lainaksi ja panevat ne lähdeverotileille. Verottajalla ei ole käytännössä mahdollisuutta valvoa sitä, mitä tekevät tässä asiassa tietyt elinkeinonharjoittajat, joilla on korkojen rajaton verovähennysoikeus. Veroarbitraasi ei näy, kun korkotuloja ei tarvitse ilmoittaa verotuksessa.

Sitä paitsi lähdevero vuotaa myös ulkomaiden suuntaan: ulkomaille maksettavat korot ovat — Suomen ja muiden maiden verosopimuksissa yleisesti hyväksytyn linjan mukaan — verovapaita. Näin ollen se talletuskorkojen nousu, joka lähdeverosta pankkien edustajien mukaan väistämättömästi seuraa, menee erityisen suuressa määrin ulkomailla asuvien tallettajien hyväksi. Veroa voidaan kiertää muutta-

malla asumaan ulkomaille, ja se taas on taloudellisesti mahdollista ja edullista niille, jotka ovat Suomessa rahan tukkutatletta- jia.

Lähdeveron takia Suomen korkotaso nousee, kun rahan tukkutatletta- jat saavat rahoilleen aliverotetut korkeat korot.

Ja kuka maksaa uudistuksen hinnan: korkojen nousun?

Ei valtio. Se saa lisää tuloja.

Ei pankit. Ne vain perivät veron valtion puolesta.

Ei tallettajat. He panevat talletukset verollisille tileille, koska heidän on edullista tehdä niin. He voittavat eivätkä häviä.

Niinpä lähdevero tulee maksuun muun muassa asunovelallisille entistä korkeampina korkoina.

Hallitus ei tule heitä lainkaan vastaan korkojen nousussa. Pikemminkin päinvastoin. Hallitushan on hyväksynyt periaatteen, jonka mukaan yhteiskunnassa ollaan yleisesti poistamassa korkojen verovähennysoikeus!

Lähdevero ei yleisesti lisää Suomessa säästämistä. Kun säästämistä on myös velkojen lyhennykset, eniten Suomen säästämisasteen nousuun vaikuttaa velkojen maksuuntulo: pääomamarkkinoiden pakkoliberalisoinnin sivuvaikutuksena syntynyt kotitalouksien velkaantumisen on nyt ajettu loppuun. Jos kotitaloudet nettosäästävät sen ohella, että ne maksavat velkojaan, lähdevero vääristää säästämisen rakennetta pankkien hyväksi.

Helsingissä 18 lokakuun päivänä 1990

Esko Seppänen

